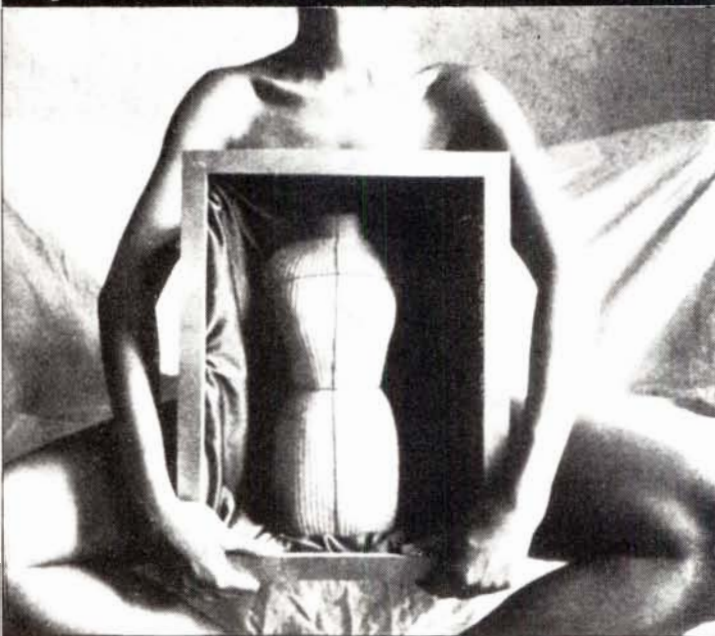

La ciència i el "segon sexe" (I)

4 (140/Volum 3/marc 1983

Una de les qüestions més polèmiques, objecte quasi permanent d'apassionats debats, és sens dubte la problemàtica de la sexualitat humana i, molt en particular, en l'aspecte que fa referència a la dona —el "segon sexe", tal com l'anomenava Simone de Beauvoir en el seu famós assaig, i no pas per referir-se, evidentment, a una hipotètica subsidiaritat jeràrquica "natural", sinó, precisament, per recordar la seva pròpia existència autònoma i la seva problemàtica específica.

Pensant en termes de biologia teòrica i amb un xic d'ironia, cal recordar que el nostre destí sexual podia ben bé haver estat un altre. I això, per la senzilla raó que ni la dualitat sexual existent en la majoria d'éssers vius ni la mateixa sexualitat són condicions necessàries per a la vida. Les coses, tanmateix, han anat com han anat i el que ens interessa remarcar avui aquí és que davant aquesta dualitat sexual de l'espècie humana cada cultura ha elaborat les seves interpretacions, tant sobre la gènesi d'aquests dos sexes com sobre les seves diferències biològiques i de personalitat.

El balanç d'aquestes interpretacions no pot ser més negatiu per a la dona. La idea matriu i permanent mantinguda en el transcurs de la història és la de la suposada *inferioritat biològica* de la dona respecte a l'home. L'interès a demostrar aquesta hipòtesi és evident: quedaria

així justificada la situació de subsidiaritat de la dona dins la societat. "L'ordre social" es deduiria de "l'ordre natural".

Aquest plantejament ha estat assumit durant segles per religions que, com la judeo-cristiana, han presentat la dona com un ésser nascut de l'home i amb una clara inferioritat biològica respecte a aquest. Avui dia, sens dubte, molts teòlegs no subscriuen aquest plantejament, però l'efecte cultural d'aquestes idees i d'altres semblants no ha estat ni és gens menyspreable. No sorprèn, doncs, que ja en la segona meitat del segle XIX s'observi un interès creixent per les recerques científiques relacionades amb aquesta qüestió. Sorprèn menys encara si tenim en compte que aquest interès coincideix amb un moment històric en el qual les dones comencen a qüestionar el seu paper tradicional dins la societat.

En els darrers deu o quinze anys, coincidint amb una nova etapa de presa de consciència feminista, s'observa també un nou interès a demostrar que la situació de les dones dins la societat seria deguda, en gran part, a les diferències "naturals" entre homes i dones.

La sociobiologia, per exemple, utilitza àmpliament els resultats de les seves recerques per insistir en la importància de les diferències relacionades amb el sexe. E.O. Wilson, per exemple, ha opinat al respecte: "En la societat de caçadors-recol·lectors, els homes cacen i les dones resten a la llar. Aquest fort condicionament persisteix en la major part de societats agrícoles i industrials i aquest fet sembla tenir un origen genètic (...) La meua opinió és que el condicionament genètic és prou intens per determinar una substancial divisió del treball fins i tot en les societats futures més lliures i més igualitàries." (*Human decency is animal*, The New York Times Magazine, 12 d'octubre del 1975).

Davant aquest reduccionisme practicat per certs sociobiòlegs que veuen l'esperit humà com una màquina programada fins als seus mínims detalls, la major part de científics ens recorden permanentment que l'ésser humà neix genèticament programat per *aprendre* i és en interacció amb el medi on "s'actualitza" l'ampli ventall de possibilitats que ens ofereix la natura en néixer. Ni la diversitat dels sexes (la dualitat sexual de la nostra espècie) ni la diversitat dels individus (els quatre mil cinc-cents milions de persones que viuen a la Terra i que són totes diferents excepte els autèntics bessons), la ciència no en dedueix cap classificació basada en els conceptes "d'inferioritat" ni de "superioritat", els quals són conceptes culturals i polítics que no gens casualment han donat origen en el transcurs de la història a diferents formes d'opressió, entre elles, la de la dona.

La ciència i el "segon sexe" (II)

ciència 25

Fotografies de Christian Vogt

Un altre exemple —ben d'actualitat— d'instrumentalització de les ciències biològiques és el que es fa palès en les discussions a l'entorn de la qüestió de l'avortament. Pensem que, en aquest debat, únicament hi haurien d'entrar en joc les conviccions morals de cada individu i, evidentment, la valoració de la problemàtica social i política que planteja el fet.

Per aquesta raó, més que opinar nosaltres sobre la qüestió de l'avortament, ens ha semblat oportú de reproduir en aquest espai editorial les opinions expressades fa pocs anys al nostre director pel biòleg francès i premi Nobel de medicina i fisiologia professor François Jacob. I ho fem, no per oferir arguments d'autoritat, sinó perquè les opinions de Jacob són, al nostre entendre, el millor aclariment *metodològic* que sabríem oferir als nostres lectors sobre una qüestió tan polèmica.

"La qüestió de l'avortament planteja un problema moral i polític, no biològic. Quan es fa una crida a la biologia quasi sempre és per defensar un punt de vista metafísic i anar contra l'avortament.

D'entrada, he de dir que l'avortament, en qualsevol cas, no em sembla la solució ideal. L'avortament no és altra cosa que l'últim recurs per a una dona, ja que mai en resulta res d'agradable. Quasi sempre porta conseqüències afectives i, de vegades, també físiques. Aquesta és, per mi, l'única objecció contra l'avortament. L'important és que la parella, i sobretot la dona, pugui decidir per ella mateixa quants fills vol i quan els vol. Em sembla evident que s'han de limitar els naixements, que el creixement sense control constitueix una de les amenaces més greus per a la humanitat. L'home és, sens dubte, el primer organisme que s'ha alliberat de certes contingències biològiques, de certes necessitats biològiques. Malgrat això, hom voldria negar-li, en nom d'un cert biològisme, el dret a decidir per si mateix respecte a la seva descendència. La majoria dels arguments biològics adduïts només serveixen per encobrir arguments metafísics contra l'avortament. És diu, per exemple, que un cop s'ha iniciat la vida humana no tenim el dret d'interrompre-la sense cometre un crim. Es dona la circumstància que els que mantenen aquest punt de vista solen ser partidaris de la pena de mort i de les gestes militars. El que diu la biologia en realitat és que la vida no comença mai. La vida prossegueix. Prossegueix des de fa dos o tres mil milions d'anys.

Un òvul i un espermatozou són vius. Entre l'ou fecundat i el nen que neix no existeix un moment privilegiat. Només una sèrie de reaccions ininterrompudes que a poc a poc modelen el petit ésser humà...

En conclusió, com ja he dit, l'actitud davant l'avortament planteja un problema moral: o bé hom s'interessa pel conjunt de cèl·lules que constitueixen el fetus, i això per raons metafísiques, o bé hom s'interessa per la mare que és un ésser humà i que és qui ha de dir l'última paraula sobre aquesta qüestió."